

Halfjaarrapportage
College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Juli 2016 – December 2016

Inleiding

Artikel 4, lid 2 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) bepaalt dat het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) eens per halfjaar, door tussenkomst van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), schriftelijk verslag uitbrengt over zijn werkzaamheden aan de Rijksministerraad (RMR), de besturen van de landen, de Staten van Curaçao en van Sint Maarten en aan beide Kamers der Staten-Generaal van Nederland. De voorliggende rapportage gaat in op de periode van juli tot en met december 2016.

Na een algemeen deel wordt afzonderlijk de stand van zaken over de landen Curaçao en Sint Maarten toegelicht voor wat betreft de begroting, de verantwoording over het tweede halfjaar van 2016 en overige gerelateerde onderwerpen. Ook wordt aandacht besteed aan een aantal inhoudelijke thema's die de afgelopen maanden aan de orde zijn geweest.

Algemeen

De focus in de tweede helft van het jaar lag bij Curaçao vooral bij de monitoring van de ontwikkeling van de belastinginkomsten en de ontwikkelingen van de sociale fondsen. Daar waar de belastinginkomsten aanvankelijk iets achter op schema lagen, is er in de tweede helft van het jaar een inhaalslag zichtbaar. De loon- en inkomstenbelasting blijft wel achterlopen op de prognose. Echter, dit wordt gecompenseerd door de inkomsten uit winstbelasting die een beter dan verwachte ontwikkeling laten zien. Bij de niet-belastingopbrengsten is de verwachting dat een aantal forse baten pas in het laatste kwartaal worden gerealiseerd. Het realiseren van voldoende niet-belastingopbrengsten kan doorslaggevend blijken voor een sluitende gewone dienst in 2016. Aangezien er in de laatste maanden van het jaar minder mogelijkheden zijn om eventuele tegenvallers op te vangen, is zorgvuldige monitoring van de inkomsten noodzakelijk geweest. In de begrotingswijziging die Curaçao in het tweede halfjaar heeft opgesteld zijn de verwachtingen voor beide belastingsoorten aangepast. Bij het AOV-fonds blijven tekorten zichtbaar die voor 2016 afdoende opgevangen zijn door lagere zorgkosten in het BVZ-fonds en een onttrekking uit het schommelfonds. Voor de komende jaren zullen reeds genomen maatregelen tot een kentering van deze ontwikkeling moeten leiden. Dit zal nauwgezet door het Cft gevolgd blijven worden.

Sint Maarten heeft in het tweede halfjaar van 2016 voor de uitdaging gestaan om de begroting, ondanks tegenvallende inkomsten, alsnog te realiseren. Hierbij is duidelijk gebleken dat de realisatie van de begroting in toenemende mate afhankelijk werd van incidentele inkomsten. Dit is een zorgwekkende ontwikkeling die op termijn niet houdbaar is. Op basis van de realisaties over het eerste halfjaar had het Cft al geconstateerd dat de begroting op dat moment niet meer in overeenstemming was met de normen uit de Rft. Hoewel in het tweede halfjaar meerdere incidentele baten zijn gerealiseerd kan nog niet definitief worden geconcludeerd dat de begroting weer in overstemming is met de Rft. Daarnaast was nog onzeker of in voldoende mate invulling werd gegeven aan de punten uit de aanwijzing, waaronder het compenseren van tekorten uit voorgaande jaren en het oplossen van de betalingsachterstanden. Het onvoldoende invulling geven aan de eerste drie punten uit de aanwijzing betekende dat niet kon worden geleend voor nieuwe investeringen. Het vierde punt van de aanwijzing, herziening van de zorg- en oudedagstelsels, is gedurende het tweede halfjaar nog niet afgerond. Het Cft bericht de Rijksministerraad begin 2017 over de stand van zaken met betrekking tot de aanwijzing.

Het Cft heeft in het tweede halfjaar van 2016 zowel in september als in december een bezoek gebracht aan Curaçao en Sint Maarten. Op Curaçao heeft het Cft in september onder meer bezoeken gebracht aan Curaçao Airport Holding (CAH), Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten (SBTNO), Fundashon Kas Popular (FKP) en Curaçaose Dokmaatschappij (CDM). Voor Curaçao geldt dat er in september in verband met de verkiezingen geen reguliere gesprekken zijn geweest met de minister van Financiën, de Raad van Ministers, en de Staten. In december hebben deze reguliere gesprekken wel plaatsgevonden. Aangezien er nog geen nieuwe regering was gevormd, is gesproken met de demissionaire minister van Financiën en de demissionaire Raad van Ministers. Daarnaast is kennisgemaakt met de nieuwe Statenleden.

Op Sint Maarten hebben in september de reguliere gesprekken met de minister van Financiën, de council of ministers en de Staten ook geen doorgang gevonden in verband met de verkiezingen. Deze gesprekken hebben tijdens het bezoek van het College in december alsnog plaatsgevonden. Wel hebben in september informele gesprekken plaatsgevonden met de Corporate Governance Council en medewerkers van GEBE, Bureau Telecom en Post (BTP), de haven en de luchthaven. In december zijn vervolgens formele bezoeken gebracht aan SZV en de Raad van Advies, evenals aan de Harbour Group of Companies en Princess Juliana International Airport Holding.

Om overheidsfinanciën, het toezicht daarop en het belang van houdbare overheidsfinanciën op de lange termijn onder de aandacht van een groot publiek te krijgen, heeft het Cft in samenwerking met de University of Curaçao dr. Moises da Costa Gomez in december jl. een seminar georganiseerd over houdbare overheidsfinanciën. Gedurende dit seminar “Towards Sustainable Public Finances” kwamen diverse aspecten van houdbare overheidsfinanciën aan de orde, waarbij de nadruk lag op de schuldquote. De introductie van een maximale schuldquote kan als een aanvullend instrument dienen om houdbare overheidsfinanciën op termijn te waarborgen. Tijdens het seminar traden Xavier Debrun van het IMF en José Jardim, demissionair minister van Financiën, op als sprekers. Als panelleden gaven Etienne Ys, Ersilia de Lannooy en Candia Joseph commentaar. Ivan Kusters gaf als moderator sturing aan de discussies gedurende het seminar.

Curaçao

Begrotingscyclus 2015-2017

Verantwoording jaarrekening 2015
De jaarrekeningen 2010 tot en met 2013 zijn goedgekeurd door de Staten. De jaarrekeningen zijn gecontroleerd zowel door de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) als de Algemene Rekenkamer Curaçao (ARC), en het Cft heeft advies uitgebracht op deze jaarrekeningen. Ondanks herhaaldelijk verzoek van het Cft om voortgang te boeken in het vaststellen van de jaarrekeningen door de Staten, is er tot heden nog steeds veel vertraging in dit proces. Het Cft heeft gewezen op de noodzaak van het doorlopen van de gehele begrotingscyclus, inclusief verantwoording, zodat voldoende informatie kan worden verkregen door de Staten over de budgetuitputting en realisaties in de afgelopen begrotingsjaren. Op die manier kan het budgetrecht van de Staten ten volle worden uitgeoefend. In dat verband heeft het Cft geadviseerd nu spoedig de jaarrekeningen over 2014 en 2015 vast te stellen en toekomstige jaarrekeningen sneller te auditen en vaststellen.

De jaarrekening 2014 is tijdig bij het Cft aangeleverd door de Raad van Ministers, maar de controle door de SOAB heeft vertraging opgelopen en de controle door de ARC was op het moment van schrijven van de halfjaarrapportage nog niet afgerond. Hierdoor heeft het Cft nog niet op de jaarrekening 2014 kunnen adviseren.

Op 29 augustus 2016 heeft het Cft de jaarrekening en het jaarverslag 2015 van Curaçao ontvangen. De jaarrekening 2015 is derhalve tijdig opgesteld. De gewone dienst is met een positief saldo van ANG 12,4 miljoen afgesloten. Hiermee is dus voor het derde jaar op rij voldaan aan de voorwaarde uit de Rft van een sluitende gewone dienst. De gerealiseerde baten in 2015 zijn ANG 1.733,1 miljoen en de lasten bedroegen ANG 1.720,7 miljoen. Het saldo is toegevoegd aan het schommelfonds.

Uitvoering begroting 2016

Op 12 oktober 2016 heeft het Cft het ontwerp van de begrotingswijziging (BW) 2016 ontvangen. De gewone dienst is per saldo nauwelijks gewijzigd ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting, maar er is wel een aantal verschuivingen zichtbaar, met name binnen de verschillende belastingenopbrengsten. De begrote loon- en inkomstenbelasting over 2016 zijn afgenomen met ANG 21,1 miljoen, terwijl de winstbelasting ANG 27,9 miljoen hoger werd begroot. Hiermee zijn de belastingramingen meer in lijn gebracht met de realisatiecijfers over de eerste acht maanden. Het totaal aan begrote uitgaven op de kapitaaldienst is in de BW gestegen met ANG 63,4 miljoen naar ANG 413,1 miljoen. Hiervan is ANG 239,7 miljoen bestemd voor kapitaaluitgaven exclusief het nieuwe ziekenhuis Hospital Nobo Otrobanda (HNO) en de aflossing van de lening voor HNO. Het Cft heeft wederom aangegeven sterke twijfels te hebben of de verhoging van de uitgaven op de kapitaaldienst ten opzichte van de vastgestelde begroting realistisch is. Tevens was de informatiewaarde van de kapitaaldienst ontoereikend. Het Cft ziet dat de kapitaaldienst structureel te ruim wordt begroot en uiteindelijk door gebrek aan uitvoeringscapaciteit niet kan worden uitgevoerd.

Op 10 november 2016 heeft het Cft de derde uitvoeringsrapportage ontvangen. Uit deze rapportage is gebleken dat Curaçao het jaar verwachtte af te sluiten met een positief saldo van circa ANG 5,5 miljoen, rekening houdend met een aantal grote incidentele baten die in het laatste kwartaal gerealiseerd moesten worden. Het Cft heeft aangegeven de realisatie van deze baten de komende periode nauwlettend te zullen monitoren. Daarnaast heeft het Cft opgemerkt dat het AOV-fonds nog altijd tekorten laat zien. Deze zijn in 2016 opgevangen door hoger dan verwachte zorginkomsten in het BVZ-fonds. Per saldo ligt de onttrekking uit het schommelfonds nog altijd in lijn met de begroting.

Ontwerpbegroting 2017

Op 29 juli jl. heeft het Cft de ontwerpbegroting 2017 (OB2017) ontvangen. Op 22 juni 2016 heeft het Cft in het advies Begrotingsvoorbereiding 2017 gemeld op welke punten de ontwerpbegroting in het bijzonder getoetst zou worden, waaronder het weerstandsvermogen, de situatie rond de sociale fondsen, de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de kapitaaldienst, de financieringsbehoefte, HNO/SEHOS en verwachte dividendinkomsten. In zijn artikel 11 advies op de ontwerpbegroting, uitgebracht op 11 augustus 2016, heeft het Cft geconstateerd dat Curaçao goed op schema lag met de begrotingsvoorbereiding zodat de begroting 2017 tijdig kon worden vastgesteld.

De gewone dienst gepresenteerd in de OB2017 sluit meerjarig. In 2017 zijn de baten en de lasten op de gewone dienst begroot op ANG 2.519 miljoen. De kapitaaldienst sluit meerjarig wanneer er rekening wordt gehouden met de verwachte ontvangsten uit geldleningen. Op de kapitaaldienst worden voor 2017 in totaal ANG 183 miljoen aan ontvangsten en uitgaven verwacht. Van de lasten is ANG 174,8 bestemd voor geplande investeringen op de kapitaaldienst en ANG 8,2 miljoen voor de aflossing van leningen. De kapitaaluitgaven worden voor ANG 68,4 miljoen bekostigd uit eigen middelen, waardoor de totale financieringsbehoefte is begroot op ANG 114,5 miljoen. Er zijn wederom belangrijke stappen gezet om de kapitaaldienst om te vormen tot een realistische investeringsagenda, maar verdere verbetering blijft noodzakelijk. Het Cft heeft wederom een voorbehoud gemaakt op de kapitaaldienst.

Overige onderwerpen

Sociale fondsen
Het Cft heeft de ontwikkelingen van de sociale fondsen van Curaçao ook in de tweede helft van 2016 nauwgezet gevolgd. De maatregelen die met en na de introductie van de Basisverzekering Ziektekosten (BVZ) zijn ingezet hebben positieve invloed gehad op het saldo van dit fonds. Over de eerste negen maanden van 2016 is een positief resultaat behaald van ANG 21,4 miljoen. Dit resultaat was hoger dan begroot vanwege hoger dan verwachte zorginkomsten. De zorgen van het Cft bij het AOV-fonds blijven echter bestaan. De resultaten tot en met september 2016 vallen tegen vanwege onder andere lagere premieopbrengsten. Het fonds heeft over de eerste negen maanden een tekort van ANG 42,3 miljoen geboekt. Op termijn zal de verhoging van de AOV-leeftijd wel tot positievere resultaten moeten leiden. De andere fondsen kennen beduidend kleinere tekorten of overschotten. Per saldo is er over alle fondsen een tekort van ANG 22,4 miljoen tot en met september 2016, wat wordt onttrokken uit het schommelfonds.

Onlangs heeft de regering wetgeving aangenomen die de AOV-korting verzacht voor personen die in de periode van 1 maart 2014 tot 1 maart 2016 gebruik hebben gemaakt van de overgangsregeling om eerder dan hun 65e levensjaar aanspraak te maken op hun ouderdomspensioen. De permanente korting die zij kregen is daardoor kleiner geworden. Dit legt op korte termijn een groter beslag op het AOV-fonds. Het Cft zal de ontwikkelingen bij het AOV-fonds met aandacht blijven volgen. De stand van het brede schommelfonds is per 30 september jl. ANG 40,6 miljoen (bovenop de wettelijke reserve van ANG 153 miljoen). Vanaf juni jl. wordt over de stand van het brede schommelfonds door het ministerie van Financiën maandelijks gerapporteerd, waardoor deze nog beter kan worden gemonitord.

Collectieve sector, rentelastnorm en leningen
Het totaal aan leningen en betalingsachterstanden van Curaçao bedraagt per 1 juli 2016 ANG 2.374 miljoen (42% bbp). Dit is inclusief de in juni jl. nieuw afgesloten lening van ANG 60 miljoen. Tevens is recentelijk een update van de collectieve sector 2015 door de minister van BZK en de regering van Curaçao vastgesteld en goedgekeurd. De rentelastnorm is per 2015 bepaald op ANG 117,75 miljoen. De rentelasten voor de collectieve sector zullen voor het gehele jaar 2016 circa ANG 64 miljoen bedragen. Het beslag van de rentelasten onder de nieuwe rentelastnorm is gedaald van 56% naar 54%. Bij een structureel lage rentevoet in combinatie met het gebruik van bullet leningen geeft de

rentelastnorm geen volledig beeld van de werkelijke omvang van de schuld en de mogelijke, lange termijn implicaties hiervan.

Financieel beheer
In de uitvoeringsrapportages wordt door Curaçao over vijf prioritaire PEFA-indicatoren gerapporteerd over de verbetering van het financieel beheer. Uit de laatste rapportages bleek op het onderdeel “Effectiviteit inning belastingaanslagen" dat bij diverse belastingen sprake is van positieve bijstellingen over onder meer oude jaren. Daarbij dient wel aangetekend te worden dat de daadwerkelijke invordering (hiervan) achterloopt bij het de beoogde planning. Zo is het maandelijks in te vorderen bedrag van minimaal ANG 10 miljoen niet gehaald. Bij de indicator implementatie van aanpassingen in de salarisadministratie-software is sprake van kinderziekten. In samenwerking met het Ministerie van Financiën wordt de 5e PEFA-rapportage, en daarmee de eerste PEFA-cyclus, zo spoedig mogelijk afgerond.

In overleg met de meest betrokken partijen, het Ministerie van Financiën van Curaçao, de SOAB en de ARC is ter versterking van het financieel beheer gewerkt om tot een concreet en realistisch stappenplan voor een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening te komen, met als streefdatum de jaarrekening over 2018. Uit eerdere onderzoeken van de ARC bleek dat tekortkomingen onder meer op het gebied van de Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (AO/IB) de betrouwbaarheid van de financiële informatie in de weg stonden.

HNO / SEHOS
Het Cft heeft bijzondere aandacht voor de realisatie van het nieuwe ziekenhuis, HNO, vanwege de omvang van het project en de mogelijke meerjarige budgettaire risico’s voor de begroting van het land Curaçao. De bouw van het nieuwe ziekenhuis verloopt voortvarend. In de vorige halfjaarrapportage is aangekondigd dat er een evaluatie van het HNO project van start is gegaan. Deze evaluatie is inmiddels afgerond maar de resultaten en wat hiermee gedaan gaat worden zijn momenteel nog niet bekend bij het Cft.

Overheidsentiteiten
Het afgelopen halfjaar is er wederom veel aandacht vanuit het Cft geweest voor een aantal overheidsvennootschappen gezien de mogelijke financiële risico’s die deze kunnen vormen voor de begroting van Curaçao. Er hebben nadere analyses en gesprekken plaats gevonden om vast te stellen of de in de begroting opgenomen dividenden door de overheidsvennootschappen opgebracht konden worden en of er voortgang is geweest inzake de verbetertrajecten van Aqualectra, Curaçao Dok Maatschappij (CDM) en Cpost International (Cpost). Ook zijn nadere analyses verricht naar eventuele risico’s in relatie tot overheidsentiteiten, welke vermeld staan in de lijst met (latente) verplichtingen en risico’s in de jaarrekening. Deze trajecten zullen ook de komende periode worden voortgezet.

CDM is voortvarend bezig met het uitwerken van een contract met een strategische partner. Het streven is dat eind 2016 alle afgesproken acties en toezeggingen aan beide kanten zijn gerealiseerd zodat het contract getekend kan worden. Afgesproken is dat gezien het gewijzigde verdienmodel van CDM, een herzien plan van aanpak gaat worden opgeleverd midden februari 2017. Hieruit dient duidelijk te worden binnen welke tijdsspanne CDM weer gezond kan worden.

De afgelopen maanden heeft het ontwerp van de Landsverordening Optimalisering Overheidsgelieerde Entiteiten de nodige stof doen opwaaien. De wet ziet onder andere op de introductie van een inkomensnorm voor overheidsentiteiten, de introductie van een minimale dividenduitkering en omvat verder een uitgebreide set aan aanbestedingsregels. Op dit moment is de wet nog niet aangeboden aan de gouverneur ter vaststelling. Afgesproken is met de voormalige regering dat er overleggen zullen plaatsvinden met de vakbonden om na te gaan welke wijzigingen zouden moeten worden aangebracht. Het is op dit moment nog onduidelijk of en in welke vorm de wet zal worden aangenomen. Inmiddels is een convenant tussen de overheid en de belanghebbende partijen getekend. Echter, ter uitvoering van dit convenant is het noodzakelijk dat de Landsverordening Optimalisering Overheidsgelieerde Entiteiten wordt aangepast.

Sint Maarten

Begrotingscyclus 2015-2017

Verantwoording jaarrekening 2015
De jaarrekeningen 2012, 2013 en 2014 zijn nog niet behandeld door de Staten ondanks het streven van het ministerie van Financiën deze jaarrekeningen eind maart 2016 behandeld te krijgen. Het Cft heeft gewezen op de noodzaak van het doorlopen van de gehele begrotingscyclus, inclusief verantwoording, zodat voldoende informatie kan worden verkregen door de Staten over de besteding van middelen en realisaties in de afgelopen begrotingsjaren. Op die manier kan het budgetrecht van de Staten ten volle worden uitgeoefend. Daarnaast zijn de uitkomsten van voorgaande begrotingsjaren van belang voor het opstellen van nieuwe, realistische begrotingen. Eventuele tekorten dienen gecompenseerd te worden en tevens kunnen de gerealiseerde uitgaven als uitgangspunt dienen voor volgende begrotingsjaren. In dat verband heeft het Cft meermaals geadviseerd de jaarrekeningen over de afgelopen jaren eindelijk vast te laten stellen en toekomstige jaarrekeningen sneller op te leveren. Het is van belang dat de Staten van Sint Maarten in dit opzicht de nodige inspanning levert zodat de jaarrekeningen daadwerkelijk spoedig behandeld worden en haar controlerende taak uitoefent.

Het Cft heeft op 17 november een afschrift van de jaarrekening 2015 ontvangen, welke nog door SOAB en de Algemene Rekenkamer gecontroleerd diende te worden. De jaarrekening 2015 presenteert een tekort op de gewone dienst van ANG 18,4 mln. Het tekort wordt enerzijds veroorzaakt door het afwaarderen van overheidsdeelnemingen (ANG 14,2 mln) en anderzijds een tekort op de exploitatie (ANG 4,2 mln). Het Cft heeft geen bericht ontvangen waarin wordt aangegeven welke maatregelen worden genomen om het tekort blijkend uit de jaarrekening 2015 te compenseren. Eventueel vindt na controle nog een bijstelling van het tekort plaats. Het Cft zal op dat moment in gesprek treden met Sint Maarten over compensatie van het tekort op de exploitatie.

Uitvoering begroting 2016
Het realiseren van de begroting is gedurende 2016 een uitdaging gebleken. In steeds grotere mate bleven de inkomsten achter bij de begroting, mede door de tegenvallende economische groei. Het oorspronkelijk begrote saldo op de gewone dienst bedroeg ANG 25,3 mln positief. Hiervan was ANG

20,0 mln bestemd voor de compensatie van tekorten uit het verleden. Uit de realisaties tot en met het derde kwartaal bleek dit saldo verslechterd te zijn met ANG 15,9 mln. De afhankelijkheid van incidentele inkomsten om de begroting te realiseren is hierdoor toegenomen. In het vierde kwartaal is nog een aanzienlijk aantal incidentele baten ontvangen, onder andere van GEBE. Eind 2016 was nog geen beeld hoe het jaar afgesloten zou gaan worden.

Op basis van de realisaties in het eerste halfjaar heeft het Cft geconcludeerd dat de begroting niet meer aan de normen van de Rft voldeed. Op basis van de realisaties in het derde kwartaal heeft het Cft geen aanleiding gezien van deze conclusie af te wijken, maar heeft daarbij aangetekend dat het zeker niet onmogelijk is dat de begroting alsnog gerealiseerd zou worden met maatregelen in het vierde kwartaal. Het Cft heeft daarom aangedrongen op het spoedig indienen van zowel de laaste kwartaalrapportage over 2016 als het concept van de jaarrekening 2016 zodat een duidelijk beeld wordt verkregen over de daadwerkelijke realisaties in 2016. Hierdoor kan worden vastgesteld of voldoende invulling is gegeven aan de eerste drie punten van de aanwijzing.

Begroting 2017
Ten behoeve van de begrotingsvoorbereiding heeft het Cft op 22 juni 2016 de minister van Financiën op de hoogte gesteld van de onderdelen welke in het bijzonder zullen worden betrokken bij het toetsen van de begroting. Zo heeft het Cft geadviseerd om voor de begroting 2017 zorg te dragen voor een sterkere en bredere belastingbasis alsmede een krachtige handhaving. Op die manier kan de afhankelijkheid van incidentele inkomsten worden verlaagd. Op 14 november is de ontwerpbegroting 2017 ingediend bij het Cft. Op 28 november heeft het Cft zijn advies op basis van artikel 11 Rft uitgebracht. In zijn advies heeft het Cft geconstateerd dat ook deze begroting wederom, en in nog grotere mate dan het begrotingsjaar 2016, afhankelijk is van incidentele inkomsten. De begrote inkomsten bedragen ANG 478,1 mln voor 2017, waarvan ANG 48,1 mln incidentele inkomsten betreft. Gedurende 2016 is het een uitdaging gebleken om de incidentele baten te realiseren. Het Cft acht het daarom van belang dat zorgvuldige monitoring van de incidentele baten plaatsvindt gedurende 2017.

De kapitaaldienst biedt geen inzicht in de uitputting tot dusver en de reeds verplichte uitgaven. Daarnaast is ook niet bekend welk bedrag nog resteert van eerder aangegane leningen. Het Cft heeft met betrekking tot de begrotingsvoorbereiding de minister van Financiën geadviseerd de kapitaaldienst naar een meer realistisch niveau te verlagen. Ook is geadviseerd een betere toelichting op de voorgenomen investeringen op te nemen zodat deze aan de SNA-criteria kunnen worden getoetst. De voorgenomen investeringen waren nog in onvoldoende mate toegelicht in de begroting. Sint Maarten heeft aangegeven ANG 59 mln te willen lenen in 2017, maar zonder toelichting zal de toets aan de SNA-criteria niet kunnen plaatsvinden. Om deze reden heeft het Cft, net als voorgaande jaren, een voorbehoud gemaakt bij de kapitaaldienst. Ook zal voldoende invulling aan de punten uit de aanwijzing moeten worden gegeven voordat sprake kan zijn van een positief advies van het Cft aangaande leningen.

De begroting 2016 was op 16 december goedgekeurd in de Staten van Sint Maarten. Hierna is het Sint Maarten niet gelukt de begroting voor het eind van 2016 door de Gouverneur te laten vaststellen. Hierdoor moet geconcludeerd worden dat, alle inspanningen ten spijt, het Sint Maarten wederom niet is gelukt het nieuwe begrotingsjaar te starten met een vastgestelde begroting.

Overige onderwerpen

Sint Maarten Medical Center (SMMC)
Voor het nieuwe ziekenhuis op Sint Maarten is bij aanvang uitgegaan van een DBM (*design, build, maintain*) constructie. Gedurende 2016 is de winnaar van de aanbesteding begonnen met de designfase. Echter is door één van de partijen die de aanbesteding niet heeft gewonnen een rechtszaak aangespannen. Deze partij was de mening toegedaan dat de aanbestedingsprocedure niet correct was verlopen. De rechter heeft deze partij in het gelijk gesteld waardoor de designfase is stopgezet. Ook is vanaf dat moment niet verder gesproken over alternatieve financiering van het ziekenhuis via de overheid. De uitspraak in het hoger beroep dat is aangetekend zal, naar alle waarschijnlijkheid gedurende 2017, bepalend zijn voor de toekomst van het nieuwe ziekenhuis.

Leningen
In de begroting 2016 had Sint Maarten aangegeven een in oktober aflopende lening van ANG 26 mln te willen herfinancieren. Op 3 augustus heeft het Cft het verzoek tot herfinanciering middels een sinking bond, tegen een zo gunstig mogelijk rentetarief, ontvangen. Op 18 augustus heeft het Cft opnieuw bevestigd in te zullen stemmen met het verzoek tot herfinanciering. Na overleg tussen de ministeries van BZK en Financiën in Nederland is besloten de lening te verlengen met ruim zeven jaar tegen een rente van 0,5%, waarbij aflossing in de laatste vijf jaar lineair zal plaatsvinden.

Sint Maarten heeft meerdere malen aangegeven te willen investeren in de belastingdienst. Hoewel het Cft het belang van deze investeringen ziet is ook aangegeven dat voor dergelijke investeringen geherprioriteerd dient te worden binnen de kapitaaldienst. Hoewel de ruimte op de kapitaaldienst beperkt is wordt dit door het Cft niet onrealistisch geacht. Verder dienen de voorgestelde investeringen in de belastingdienst ook te voldoen aan de SNA-criteria. Gedurende 2016 heeft Sint Maarten geïnformeerd naar de mogelijkheid om te lenen via Nederland vangwege de lage rente. Gelet op de aanwijzing kan Sint Maarten op dit moment nog geen additionele leningen aantrekken waardoor ook niet voor dit traject geleend kon worden. Dit heeft tevens gevolgen voor financiering van het nieuwe ziekenhuis. Indien Sint Maarten alsnog voor het nieuwe ziekenhuis zou willen lenen in de toekomst, dan is het Cft mogelijk bereid dit als "special project" te behandelen aangezien dit project te omvangrijk is om binnen de bestaande kapitaaldienst te financieren. Het Cft heeft reeds aangegeven dat naast het voldoen aan de normen van de Rft en de punten van de aanwijzing, in dat geval nog een aantal aanvullende voorwaarden van toepassing zullen zijn. Naast een sluitende business case en een *second opinion* op deze business case door een onafhankelijke partij met voldoende kennis en ervaring ten aanzien van het doorlichten van medische instellingen, zal ook hervorming van het zorgstelsel conform het vierde punt van de aanwijzing voorwaarde zijn. Sint Maarten is momenteel bezig met het organiseren van de *second opinion*.

Collectieve sector en rentelastnorm
Het totaal aan leningen en betalingsachterstanden van Sint Maarten bedroeg ultimo 2015 circa ANG 626 miljoen (33% bbp). De rentelastnorm is in het rapport van SOAB over 2015 bepaald op ANG 31,9 miljoen (in rapport 2013 ANG 30,7 miljoen). Sint Maarten heeft ook in 2016 geen nieuwe leningen kunnen opnemen maar heeft een bestaande lening onder voorwaarden, zoals overeengekomen met de ministeries van BZK en Financiën, verlengd. Aangezien geen nieuwe leningen zijn aangetrokken in

2016 is het totaal aan rentelasten van de collectieve sector eind december 2016 circa ANG 14 miljoen. Dit komt neer op 43% van de rentelastnorm.

Financieel beheer
De door Sint Maarten in samenwerking met de accountant opgestelde 13 deelprojectplannen ter verbetering van het financieel beheer zijn inmiddels door de Raad van Ministers vastgesteld. De beoogde doorlooptijd van de diverse projecten tot aan de implementatie ervan was januari 2018. Om dit te realiseren zal het financieel beheer in 2017 voldoende prioriteit moeten krijgen. Middels de uitvoering van deze projectplannen wordt beoogd over het begrotingjaar 2020 een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening voor Sint Maarten te bewerkstelligen. Met de relevante actoren is inmiddels het gesprek gaande welke stappen en tijdpad moeten worden gehanteerd om tot deze verklaring te komen. Vooralsnog is de vooruitgang van het financieel beheer bij het Land Sint Maarten niet groot. Veel van de noodzakelijke acties schuiven door naar latere jaren. Een versnelling in het realiseren van verbeteringen is noodzakelijk om de genoemde streefdatum te halen.

Overheidsentiteiten
Het Cft heeft op basis van artikel 8 van de Rft Sint Maarten verzocht om aanlevering van de jaarrekeningen 2015 van de overheidsentiteiten. Sindsdien is een groot aantal jaarrekeningen aangeleverd bij het Cft en zijn acties ondernomen om ontbrekende jaarrekeningen te verkrijgen. Het afgelopen halfjaar is er meer aandacht vanuit het Cft geweest voor de overheidsentiteiten van Sint Maarten gezien de mogelijke financiële risico's die deze entiteiten kunnen vormen voor de begroting van Sint Maarten. Zo vinden nadere analyses en in voorkomende gevallen gesprekken plaats met overheidsentiteiten om vast te stellen of de in de begroting van Sint Maarten opgenomen concessies, dividenden en overige afdrachten werkelijk door de overheidsentiteiten opgebracht kunnen en gaan worden. In 2017 zal het Cft de analyse naar risico's voor de begroting vanwege deelnemingen voortzetten op basis van de aangeleverde en nog aan te leveren jaarrekeningen 2015 en de cijfers van het land Sint Maarten.

Het Cft zal het belang van good corporate governance en de benodigde verbetering van de effectiviteit van de Corporate Governance Council onder de aandacht van Sint Maarten blijven brengen. In de ontwerpbegroting van 2017 heeft Sint Maarten aangegeven voornemens te zijn om nieuw beleid te ontwikkelen om de uitvoeringskosten voor een aantal overheidsdeelnemingen en collectieve sector entiteiten te maximeren door een bandbreedte mee te geven. Het doel hiervan is de financiële performance te verbeteren. Daarnaast beoogt Sint Maarten beleid te ontwikkelen om de beloning van directieleden en medewerkers van overheidsdeelnemingen en collectieve sector entiteiten te maximeren. Het Cft zal deze beleidsvoornemens actief blijven volgen.